

ZERURA BIDE

Irakurle: "Zerura bide" ori, oben-bidea utzi-ta zeru aldera, Yainkoagana, animak daraman bidea duzu. Irukoitz orren iru atal oietan anima. mintzo da beraz.

1. Lenengoan dionez, urrun baitzebilen Yainkoagandik, ta alako *seme galdua* bezela Aitaren etxea utzirik urrutiko lurralde batera yoan baitzan, ta an ondasun guziak ondatu baitzituen, lasaikerian bizi zala.

Oi! izarrik argiena itzali-egin da ortzian; lorerik ederrena belaskatu baratzean, ta ostoka-ostoka lurrera erori. Loiean datza...! Bañan, ots, bein itzali dan izarra eziñ ote diteke biztu ostera? Goizeko intz ezearen bidez-edo berriz ere eziñ ote diteke loretu bein igartu dan lorea?...

Eta guzia ondatu zuenean, gose gertatu zan. Eta gosearen gosez, txerriak yaten zituzten lekaz bete nai zukean bere sabela; alperrik ordea, ez baitzizkion iñork ematen.

Azken beltzean, Aitaren etxerako bidera itzultzen ditu begiak, ta ara! ibar-urrunean ur yauzi gardena begizatzen du dizdizari. Ara doazte oreiñak urruma alaietz edatera. Izan ere, orrela edarazten ditu Yaunak betiko Biziaren iturrian anima zuzenak. Zerumiñak yotzen du erraietara, yainkozko egarri biziak kixkaltzen dio ao, ta bere ezerezaren sakonetik deitzen du Yauna biotzez ta, bertan, gizon-al-eziñeko kemen-ikara batek astintzen du oldarkoi, ta graziaren bidez badoa betiko Biziaren iturrira. "Seme galdua" dalako orrek, bere baitara sarturik, esan bai baitu asmo sendoz: Yaikiko naiz, ta nere Aitagana banoake.

Urrundik ikusi zuen bere Aitak eta, errukiz beterik, laster egin zuen aren bidera, besarkatu zuen ta musu eman zion.

II. Aragikeriari ken dakio anima; lerregin ordea eginbear ortan. Eta badoa geldiro basoan barna, gerizpe, atsedean artuz. Nolabait ere, oyan-erdian aterpe bat begiztatu du ibarretik ta ara yotzen du. An bizi baita, diotenez, andere bat ederra baño ederragoa.

Eldu ala, yotzen du atean, zabaltzen zaio eta, etxeko barlaran, Ixil da Bake, bertako mirabe biak, atsegiñez yardunki arkitzen ditu. Basetxeko alaba bakarrarekin asten da izketan, eta ara nundik oartzan dan berarekin diardun andereñoa bere anima dula, lenago on zalarik beretzat orren maitagarria. Badoaz txakira ta “yai dezagun”, diote, gure ustekabeko arkitze au.

Senar-emazteak bailira, badiardute elkarren leyan. Giz-atsak, animak, bere lagun maiteak ager egin baitio, pozezko ârai bat abesten du zorabioz, ereskin zaarren otsa lagun:

“Atsa, anima du gizonak buru. Ta ats ori bizi-atsa izan dedin, eta ez erio-ats, gorputzaren yabe ta argi izatea dagokio animari. Ez baita lolean lorerik sortzen, lur onean batzik. Geroztik gizonaren neurre-ra atsa bedi”.

Gorputzaz yabetu egin da anima. Ori da gizonari dagokion biziera eta ortan dirauke “ilun-ezkilak derauntsano”, au da, bizi dan bitarte. Lore dagertzi onbideak eta iparraize mea dabil lili artean, bazter orotatik baratze-gaña egurastuz, loreak beren usai ona yaurri dezaten...

III. Baratz bat iduri du animak graziaren bidez, Yainko-eskuaren eragipean; sortu egin baitzaio bere baitan ernal-iturria, barneko urbegiari gañez daragiona: Yainkoarekiko maitasuna.

Yainkoa du animak senargai ta berari damaio bere biotz guzia. Yainkoarekiko animaren maitasun orrek loreak dakarzki asieran, ala lurak udaberrian. Bañan gero, ezarian-ezarian eta aurreraka maitasun ori aunditzen dalarik —udaroan beroa bezelatsu— igali egiten da lorea. Badator uzta, igali gozoz betetzen etxea (anima) eta, Urriaro-betea eldu danean, ezkontzen da anima Yesus, bere senargaiarekin. Gogozko eztei gozoak benetan, ezti ta esnea baño areago!

ZERURA BIDE

(IRUKOITZ)

I. — Itzulera

Nun ditun, gogo gaxo,
lizunkeri-etxe aintziñakoen
apaingarri ta lurrin gozo?
Noizdanik etenak ditun lagun galduen
Txanbil-ots ta atsegiñ-ardo?

Ai! mustatu orduko minkatza!
Une bateko gozamen mirriñari
zoritxar darraiko etengaitza!

Griña makurren uztarripean
atsegiñ-ondarrak milikatu,
zerrien uzkiña yanaritzat,
urgune loitsuak irrikatu...

Bein betirako laga nai loa
gorago-yoranez astinduz ego,
bañan..., ene aularen eziña!
loipean, ez-al! gero ta areago.

Txarkeri-bidez illun nebillan,
barren-illunbean negar-euritan...
Biotz okituak lerren azkenez,
ta begiak yasorik larri ta alkez
betaldiak eman lengo bideari.

Ta basotik at, ibar-urrunean,
eguzkitara dizdiz zegin
ur-yauzi gardena nabari.
Oi!, ikusmenaren zoragarri!

Burbutzika zebiltzan oreñiak
ur-ertzean urruma alaiez.
Bertan banegotan iriki ezpañak:
ene zorigaitza! loi zikiñak
aoa bete nazkagarri!...

Zerumiñak yo niñun barne-muñetan,
yainko-egarri biziz aoa kixkal.
Deadarrari neragion gogor,
oyu ta oyu errai-mamiok:
Yauna!
Yauna!
erakarnazu Zuregana.

Gizon-al-eziñeko kemen-ikarak
astindu niñun eragikor,
aske gertatzen danaren pozak
yautserazi bizkor.
Egoak eten iraduz,
ta oreñari daragion urmiñak
Bizi-iturrira bultza gogor.

Iraulka bertan pozaren pozez
bidera yo nuen ariñ bai ariñ.
Larratxoriek ikaraz ta izu,
ni bai-ninyoan ain usu,
aizean ziren laxter banatu.
"Itzul adi, itzul —otska neri—
itzuli laxterka, bidezkarri!"

Ardi zuri ta beiak ere
—belardietan oi! edergarri—
bilbil egin ziran bertantxe.
Ta banentorren ni, banentorren
lurra oñak ozta ukituge...

Alako batean ene poza!
besoak zabalik niganonz Zu.
Albotan, eder, zeruko yendea,
doñua yo-ta dantzari lotu...
—“Ene Aita!
besarka estuz ninduzun urtu!”—

II. — Zorioneko arkitze

Basoan barna noa geldiro,
eder baitu lerregin biotzak
oyaneko itzal otxana.
Ez dut yasoko atseden naiez
goroldiaren dei biguiña,
ez nadin geldi bide-ertzeko
loreen erakarpenera.
Noa geldiro, noa gerizpe
ibarretik begiok zekusten
oyan-erdiko aterpera.

...Eldu naiz. Etxeak du atari.
Amets zuritan gañez biotza,
aterpera naiz. Nere oiñ-otsa
ixillunean du kantari...

Yo-ta zabal zait atea.
—Oi! iparraren mea
 illunabarrean,
muñtzen bainau betartean—.
 Ixil da Bake
 bertan mirabe
atsegiñez yardunean...

(Barnetik)

—Nor dut arrotz?
—Lerregin biotz!
Atsa dute gizonek iguindu
ta aterpe billa natorkin izu.
—Bai! or bean larrez
urde-taldea dabil uxarrean:
(urde goseak ezkur amets).
Yainko-ezti darion iturburuan
bazka al balítez...

Bat ez duk ene leiopean
ari danik maitemiñez.
—Baña, ederra, ez al-au limurtzen
gauzale-taldeak irrintzi-otsez
izarrak, koroï bat iduri,
ortzetik ñir-ñir ditunean?
Ire edertasun berdingabea
agitz baitute goresten.
—Mingañez, bai, biotzez ordea...
Gogo-erauziaz ez duk esan?
Ots, bada! Gogo nauk ni:
gizonen egizko Atsa,
loiez tupituz soiñ ta biotza
askok erio-ats nai nauten ni!

—I aunat, beraz, len maitea?
Ekatzan eskua, Gogo!
Ez ukigai dun soiña, sorgiñ-
beatzak egiña edo.
Niniak oztiñ,
masail gorriak bi sagar umo.

Barrez ezpañak irikitzean
esne-aintzira aoak iduri
untz-orritz estalia ertzetan...

Ol, etxe ontako
atsedena, Gogo!
—To, txakira. Bertantxe
yai dagigun arkitze.

(Gogo baitan)

—Gaur ezteiak. Poz gaiten
maitea!
Eder zeruan artizarra...
Goizñabarra
urra baño len,
bekar aoak elkarren musu-
lorea.

—No, eder!
Iriki itzan begiak:
zabal-zabal
leio biak.
Beren leyar
garden zear
begi dudala itxaso
neurgea,
entzunen ire lelo
betea.

Giz-atsak (Zorabiotz)

Ereskin zaar, oraiño, sabaian
erdoi ta autsez yosiak,
ar ditzadan garbiak
onen gau ederrean.

Zelan dut ixil ene ao,
gauaren gau onean
ots ez egiñik izarretaraño?

Eztei-ârai darikit egun
ain maite nuenaren lagun.
Iltzat yo bainun bere buru,
ta beingoan ager-egin du.

Ene belarriok bere mintzoa
entzun ala, yaikia zen egoa,
bazter orotatik baratze gaña
egurastuz, yaurri zedin usaña.

Geldi da geroztik. Gauaren gau onean
atseden-egin du lili artean...
Bare dago gaua, izar ortzia.
Guziz aundi illargi-ontzia,
ez dagerren eskuak ibillia.

Ta or, landan, loak daroa
illazkiara yarri-ta basoa,
itxaso bat iduri zillarrezkoa...

Au bai zorion! Bakar nengoen ni,
bañan adur onak bat-egin gaitu,
Gauden biok emen egun ta eguzki
gogoan artuz giz-atsaren onu:

—Zerutik nator ta zerura noa:
ona emen nere arlo osoa.

—Bizi-atsa naiz ta ez erio-ats,
nadin bada argia beziñ aratz.

—Buru nauzu ta ez mirabe,
buru naizenez nadin yabe:
aragian erro, bañan lokabe!

—Badu izarrak neurrera,
bai loreak berea.
Atsa du gizonak neurrik onen,
atsak daragio, bide erakusten.
Loian ez duzu lorerik ikusten,
lora lur onean da sortzen.

—Loia maite duzu? Loi-egin zera.
Yaso bada begiak, yaso gora!

Maitea, giz-atsaren onu ori
bezagun artizar, begigu argi
illun-ezkillak derauntsano...!

.....

Ta basollarrak argi-xinta ezta
asi baño len, betegin-saria
bilduko dugu maitasun-oean,
zoriak artu-ta gau onenean.
Yanen dugu orraze eztiarekin,
edanen ardoa esnearekin.

Ta goizñabarra urra dedinean
bu-deza egoak lili artean,
bazter orotatik baratze gaña
egurastuz, yaurri dedin usaña...

III. — Maitaro

Baratz bat egiñik dakart arima,
loreak erruz yarinez urriña.
Enegan bai baitut ernal-iturri
barne-urbegiaren gañezkari.

Maitea bart, nerera egin gero,
gurtzen nuen esaki: "Esker bero!"
Ta biok, gaugiroz, izarretara
zeiñ gozo geunden aopekotara.

Bañan eguna yaiki danez eder
—maite-sagarra baidakar yalkier—
ahapaldi ozenak eskeinduko
baratz-zaiari lore-xortak antzo.

Lore

Galsoro duzu ene arima
ta Zu zaitut, Yesus, ereile zuur.
Zuk baitzenun erein irran azia,
ene alor ontako lumamia
neuk landa ondoren, eskuan atxur.

Igaro zīñan ereile, igaro...
eldu bazan eldu azaro.
Negu-larrera ardiak yeistean,
uso zuriak, beroa aultzean,
yoanak ziranez otzaren beldur.

Zeñen egun otzak
nolako gau beltzak,
elur eta eurite
neguaren mende,
yasan geroztik ene bakarrean!

Agertu zait, berriz, zure aurpegia
udaberri aña zoragarria.
Ene zorion! Zuk erein garia
kozkortzen ari zait naro, guria.
Badoaz artalde larrera bidez,
txoriak badabiltz kabigai-lorrez...
¡Loretan duzu sagasti berria!

Azaro yoana, egun maitaro.
Gauden emen sagastian abaro.

Otzarik ez dut sentiren gaurgero,
biotza baitut Zugan labe bero.

Yauna, ez alde egin. Zu gabe
gauz ederrik ez baitut etxe-barne.

Zeñ itun nebillen ni baitan soilik
oe ta maikiderik ez izanik!
Aitzen ninyoan gotillunak yorik.

Gaur aldiz loretan dakust etxea,
nerera eldu zeranez, Maitea.
Poz nadin, ta nere barnera bildu.
Olio berriaz lama dizditsu...
Oi, ene gurazko eztei-unea!

... ..

Yesus: lore dugu eztei oea,
sagasti berria iduri zuria.
Udaberriak baño Zuk etxea
edertzen, begietara eguzkia.
Ao-arnasez gogo-baratzea
Zuk egurasten guriki, geldia...

Yesus: urdiña beste ortzeko
begietan duzu ninitako.
Bertara, ots! txoria zeruan lez
bebil arima ametsezko ontziez.
Ibil-buru, zapiak bil ondoren,
bular-kai geldian loak arturen.

Begiak lotan. Biotzak ostera
erne dagozke maiteak minbera.
Maiteak minbera, gero ta eztidun
 aoak aoari begio muñ!
Muñ gozoak gero gure ezpañetan
loretu bitez maitasun-garretan:
lobedarrak galsoroan loredun...

Naiz iratzarri, naiz loaro
maite-sagarra loreago.

Zitu

Urrun dugu, bide, udaberria
ta eguzki-galdatan gorrien gatz.
¡Ain duzu larri su-ta-gar Biotza!

Ots! Itzuli dator gari-gurdia
kulunka, intziriz, astun, geldia.
Izerditan blai dakar bekokia
itzaiak, besoak mako, buruan
galburu ta lobedarrak nasian,
Nagitsu datoz idiak, asneke...

Maitea! Zigor ontaz ¿noiz aterpe?
Betor usu Urriaro-betea,
igali gozoz heterik etxea.

Ordun: neska ederrek sagastian
lurrak yalki sagarra bil garaiez:
molko beteak oriska mästian
matsondoaz nabartzen ari diranez...

Yaiez yantziren zeru-lur.
Ta etxeruntz, apain, ots ezti-zoliez
eztei-gurdia, txilintxak otsez,
gazteak dantzari, yantziak edur...

Uneder! Arno beltzak mai-gañean
dist egiñen zoritasun-dirdaiez.

Neri gero erraztuna ezarriren,
ta maitara yarriki yan-edanen:
yanen dugu orraze eztiarekin,
edanen ardoa esnearekin.

Sagar ta mâts-molkoz oparo
yai dezagun bada *maitaro!*

... ..

Gura dugun eguna urra arte
ez begit uts zure ederrak, Yabe!

